

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

Кафедра українознавства

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни « ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ»**

Рівень вищої освіти _____ бакалавр _____

Галузь знань __05. Соціальні та поведінкові науки _____
(шифр і назва)

Спеціальність 054 Соціологія _____
(шифр і назва)

Освітня програма «Медіакомунікації» _____
(шифр і назва)

Спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни __обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ Соціологічний _____

Укладач: канд.філос.н., доцент Михайло Чугуєнко

1. Навчальний контент:

1.1 Лекційні матеріали

Лекція 1. Вступ до політичної історії.

Необхідність вивчення політичної історії на сучасному етапі. Проблема предмету політичної історії.

Основні джерела з політичної історії. Історіографія політичної історії. Напрями, підходи, інтерпретації. Головні завдання курсу.

Література

Бойко О. Д. Історія України. Київ, 2014.

Блок М. Апологія історії або ремесло історика. Київ, 2018

Домановська Е. Історія та сучасна гуманітаристика. Київ, 2012

Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. Київ, 2014

Пінкер С. Добрі янголи людської природи. Чому у світі панувало насильство і чи стало його менше. Київ, 2022

Саїд Е.Б. Орієнталізм. Київ, 2004

Snyder T. The making of Modern Ukraine. Режим доступу:

https://www.youtube.com/playlist?list=PLh9mgdi4rNewfxO7LhBoz_1Mx1MaO6sw_

Лекція 2. Потестарна культура та система влади родоплемінних суспільств.

Поняття «потестарності». Загальна характеристика форм влади у мисливсько-збиральницьких суспільствах. Егіалітарні та ієрархічні суспільства. «Бігмени» та вождівства. Потлач.

Вплив ідеалів «первісного комунізму» на сучасну політику. «Анархо-примітивізм».

Література

Новітні міфи та фальшивки про походження українців. Збірник статей. Київ: Темпора, 2008.

Лекція 3. «Східний деспотизм» як модель влади ранніх цивілізацій.

Походження та природа «східного деспотизму». Наукові та ідеологічні аспекти дискусії довкола проблеми східного деспотизму та «азійського способу виробництва».

Роль східного деспотизму у житті суспільств. Царська «мегамашина» та «гідрравлічні суспільства» ранніх цивілізацій.

Імперії. «класичного Сходу!». Саргоніди. Третя династія Ура. Сиародавній Єгипет.

Причини занепаду східно-деспотичних систем влади.

Сучасні перспективи для реанімації деспотичних режимів. Неопатрімоніалізм.

Література.

Крижанівський О. Історія Стародавнього Сходу. Режим доступу:

https://chtyvo.org.ua/authors/Kryzhanivskyi_Oleh/Istoriia_Starodavnoho_Skhodu/

Лекція 4. Антична (полісна) політична культура.

«Грецьке диво». Виникнення та еволюція античного полісу. Поліс і Логос.

Афіни. Спарта.

Аристократія. Тиранія. Олігархія. демократія

Глобалізація та антична Ойкумена. Імперії античного світу. Елліністичний світ.

Римська республіка та римська імперія.

Причини занепаду полісного світу.

Класична спадщина та «західний канон. : політичні виміри.

Література.

Дубас Н. Я. Ідея громадянського суспільства у працях античних мислителів та філософів Середньовіччя *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична.* 2013. Вип. 1. С. 19-26. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduvs_2013_1_5.

Зайцев М. Античність як форма розгортання регулятивних принципів європейської парадигми культури / *Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філософія.* 2010. Вип. 7. С. 243-247. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoafs_2010_7_27.

Кротов К. В. Античність і середньовіччя: порівняльний аналіз вирішення проблеми смислу історії *Актуальні проблеми філософії та соціології.* 2016. Вип. 11. С. 59-62. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprfc_2016_11_17.

Нікітіна Ф. Античність як культурно-мовний арсенал глобалізації та науково-технічного прогресу. *Studia linguistica.* 2014. Вип. 8. С. 11-12. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stling_2014_8_4.

Пількевич А. "Українська античність" як соціокультурний чинник у контексті євроінтеграційних прагнень України / А. Пількевич // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія.* 2016. - Вип. 4. - С. 48-50. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ist_2016_4_13.

Лекція 5. Посткласичні (середньовічні) політії.

Соціально-політичні аспекти проблеми феодалізму. Папська теократія та імперська влада. Боротьба гвельфів і гібелінів.

Еволюція уявлень про владу та системи влади Візантійської імперії. «Візантинізм». Потестарна культура Русі.

Осолиовості потестарних відносин у суспільствах кочових народів та її вплив на осідлих сусідів. Хозарського каганат. Орда. «Монгольський світ». Вплив «панмонголізму» на політико-ідеологічні концепції «євразійців».

Медіавалізм у сучасному політичному житті.

Політична історія середньовічного ісламського світу.

Література.

Андрусишин Б. І. Правові засади державно-церковних відносин в епоху середньовіччя / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. - 2010. - Вип. 11. - С. 3-14. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2010_11_3.

Боднарюк Б. Генеза інституту чернечих орденів у вимірі соціумних реалій доби раннього Середньовіччя (II) / Б. Боднарюк, І. Возний // Релігія та соціум. - 2010. - № 1. - С. 72-76. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/relsoc_2010_1_15.

Васецький В. Ю. Історичні передумови виникнення правової ідеології в Стародавньому світі та в період Середньовіччя *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2015. № 2. С. 55-61. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2015_2_11.

Вдовичин І. Я. Свобода особи в епоху європейського середньовіччя (теологічна інтерпретація ідеї природного права). *Європейські перспективи*. 2013. № 3. С. 5-14. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2013_3_3.

Дубас Н. Я. Ідея громадянського суспільства у працях античних мислителів та філософів Середньовіччя *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична*. 2013. Вип. 1. С. 19-26. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduvs_2013_1_5.

Дятлов В. Ідея Нового Середньовіччя в історико-культурних пошуках XX – на початку XXI століття. *Сіверянський літопис*. 2013. № 4-6. С. 91-95. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sl_2013_4-6_15

Задорожня Г. В. Дослідження правового статусу глави держави в епоху середньовіччя: світоглядно-методологічний аспект *Держава та регіони. Серія : Право*. 2014. № 4. С. 11-15. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drp_2014_4_4.

Конотопцев О. С. Конкурентні теорії держави в суспільно-політичній думці Середньовіччя *Теорія та практика державного управління*. 2009. Вип. 2. С. 101-107. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Тpdu_2009_2_17.

Котляр М. Жорстокий світ давньоруського середньовіччя / М. Котляр // Україна в Центрально-Східній Європі. - 2011. - Вип. 11. - С. 87-101. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ucse_2011_11_6.

Курілло В. Є. Особливості політичної культури західноєвропейського середньовіччя / В. Є. Курілло, Е. М. Бабаєва // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Політологія. 2012. Т. 178, Вип. 166. С. 36-39. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2012_178_166_10.

Ланюк Є. Ю. Естетика політичних теорій західноєвропейського Середньовіччя. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2014. Вип. 8. С. 230-235. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/filipol_2014_8_59

Леськів М. Філософсько-теологічне осмислення "людини політичної" в епоху Середньовіччя *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія*. 2015. - № 4. - С. 184-190. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2015_4_27.

Маркова М. О. Ідея "Єдиної Європи": віхи розвитку від періоду Середньовіччя до початку XX століття *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*.

Історичні науки. 2012. № 6(2). С. 83-88. Режим доступу:
[http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlui_2012_6\(2\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlui_2012_6(2)_12).

Оленченко О. В. Владні моделі християнського середньовіччя: варіант РOMEЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ. *Гуржіївські історичні читання.* 2013. - Вип. 6. С. 93-96. Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/gurit_2013_6_35.

Шерман О. М. Участь церкви як політичного інституту в політичній боротьбі доби Середньовіччя. *Актуальні проблеми політики.* 2014. Вип. 52. С. 393-401. Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/appol_2014_52_49.

Лекція 6. Модернізація та глобалізація політичної царини (XVI – початок XXI ст.)

Нові тенденції політичного життя. Ренесансна держава. Політичні концепції Ренесансу. Н. Макіавеллі «Князь».

Теорії суспільного договору. Т. Гоббс «Левіафан».

Політичні ідеали ранньомодерних утопістів. Т. Мор. Т. Кампанела.

Ранньомодерні революції в Європі. Нідерландська революція. Англійська еволюція.

Річ Посполита як «ренесансна держава». Козацька на революція й Гетьманська держава в контексті етнополітичного розвитку Європи XVI – XVII ст.).

«Порохові імперії» Сходу. Османська імперія. Імперія Великих Моголів. Китай.

Московське царство. Генеза та еволюція самодержавства. Ідеологічні концепції. «Третій Рим». Іван Пересвєтов.

Абсолютизм освічений (французький, пруський, російський).

Україна у складі Московської царства й Російської імперії (кінець XVII – кінець XVIII ст.

Вестернізація царату («царська революція») та політична інтеграція підвладних ханств в імперію.

Ліквідація царизмом української автономії: причини, етапи, наслідки.

Література.

Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX ст. Львів, 2016

1. Брехуненко В. Східна брама Європи. Козацька Україна в середині XVII–XVIII ст. / Ред. Ю. Олійник. НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Київ, 2014

Вирський Д. Початок сучасності. Друга хвиля глобалізації. Київ, 2022

Історія сучасного світу (XV–XXI століття) : навчальний посібник. Київ, 2008. Режим доступу:
https://chtyvo.org.ua/authors/Orlova_Tetiana/Istoriia_suchasnoho_svitu_XVKhKhI_stolittia/

Поп Ю.І. Нова історія країн Азії і Африки (XVI – поч. XX ст.): підручник / Ю.І. Поп. Київ, 2012.

Корх О. М. Радикалізація ціннісних інтенцій Середньовіччя в добу Відродження *Філософія і політологія в контексті сучасної культури.* 2016. Вип. 6. С. 150-157. Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/filipol_2016_6_22.

Омаров С. М. Держава Чингізхана та Чингізидів в історії степових імперій середньовіччя: специфіка державної організації і дипломатична традиція монголів *Іван Огієнко і сучасна*

наука та освіта. Серія : Історична. 2017. Вип. 13. С. 90-98. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/IvanOgienkoi_2017_13_13.

Ціватий В. Г. Інституціональний розвиток полісу: політико-дипломатична рецепція в Європі доби Середньовіччя та раннього Нового часу / В. Г. Ціватий // Науковий вісник Дипломатичної академії України. - 2013. - Вип. 20(1). - С. 98-103. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2013_20\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2013_20(1)_15).

Лекція 7. Політична боротьба у добу «тривалого ХІХ століття» (кінець ХVІІІ-початок ХХ ст.)

Вплив індустріальної революції на суспільно-політичне життя. Династичні імперії у боротьбі проти деємократичних і етноціональних рухів.

Французька революція 1789 р. та наполеонівські війни: всесвітньо-історичне значення

Етнонаціональне відродження в Європі та світі: історичний контекст, передумови, етапи розвитку, історичне значення. Просвітництво. Романтизм та його вплив на формування української національної ідеї.

«Весна народів» 1848 р.: демократизація політичного порядку денного в Європі.

Об'єднання Італії та Німеччини.

Польське та ірландське питання. Пробудження балканських народів.

Імперіалізм і колоніальна експансія.

Імперська модернізація України у др.пол. ХІХ-на початку ХХ ст.

Література.

Історія сучасного світу (ХV-ХХІ століття) : навчальний посібник. Київ, 2008. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Orlova_Tetiana/Istoriia_suchasnoho_svitu_XVKhKhI_stolittia/

Поп Ю.І. Нова історія країн Азії і Африки (ХVІ – поч. ХХ ст.): підручник / Ю.І. Поп. Київ, 2012

Лекція 8. Політичні процеси та структури у ХХ – на початку ХХІ століть (1914-2014 рр.)

Перша світова війна. Революції 1917- 1923 рр. Розпад династичних імперій: передумови, етапи, чинники, історичне значення.

Світ у добу імпер-тоталітарної модернізації. Геноцид.. Голодомор. «Великий терор». Голокоуст. «Культурна революція» в КНР.

Антитоталітарний Опір: рушійні сили, форми, історичне значення.

«Холодна війна» та протистояння систем (1950-1980-і).

Геополітичне протистояння колективного Заходу «світовій системі соціалізму». Занепад імпер-тоталітарної системи

Деколонізація. Неокolonіалізм.

«Третя хвиля демократизації». Розпад «світової системи соціалізму». Дезінтеграція СРСР, Югославії та Чехословаччини..

Література.

Аркуша О, Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України ХІХ ст. Львів, 2016

Плохій С. Остання імперія. Харків, 2019

Фергюсон, Ніл. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку / пер. Катерина Діса. Київ, 2018

Лекція 9. Сучасні політичні мегатренди у добу постгуманізму.

Геополітичні трансформації. Етнополітичні конфлікти. Російська агресія проти України. Альянс диктаторських режимів проти колективного Заходу.

Технологічні виклики для сучасної політики. Екологічні загрози. Пандемії. Біо-та «некрополітика». Політика у добу «штучного інтелекту».

Демографічні та соціокультурні зміни. Боротьба за права та свободи.

Ідеологічна реакція. «Темне Просвітництво» та політичного популізму.

Глобальні проблеми та конфлікти.

Майбутнє національної держави та міжнародних організацій.

Література.

Назаров М. С. Пострадянський псевдодемократичний транзит. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 99. С. 367-371. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_99_91.

Орлова Т. "Революція претензій" і пострадянський простір у дзеркалі соціальної історії / Т. Орлова // *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць.. Серія: : Історія, міжнародні відносини*. 2018. Вип. 21. С. 33-39. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2018_21_5.

Лекція 10. Світова «гібридна війна».

Передумови війни. Історичне коріння. Українсько-російські стосунки: етапи, чинники, проблеми, перспективи

Анексія Криму і окупація окремих районів Донбасу. Міжнародна спільнота у пошуках шляхів де окупації Криму й Донбасу.

Широкомасштабне вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 р. Окупація та військові злочини РФ на території України. Опір російським загарбникам, міжнародна підтримка України у війні за її незалежність і територіальну цілісність.

Повсякденне життя й побут українців під час війни.

Література.

Березовець Т. Анексія: Острів Крим. Хроніки «гібридної війни». Київ, 2015.

Брехуненко В., Ковальчук В., Ковальчук М., Корнієнко В. «Братня» навала: Війни Росії проти України ХІІ– ХХІ ст. – Вид. 2-ге. Київ, 2018

Брехуненко В. Війна за свідомість: Російські міфи про Україну та її минуле. Київ:

Брехуненко Н.А., 2017. 280 с.

Грицюк В., Лисенко О. Війна Російської Федерації проти України: військовий, міжнародно-правовий, геополітичний і економічний виміри. *Український історичний журнал*. 2023. № 3

Залізняк Л.Л. Україна між Сходом і Заходом. Про витоки і суть російсько-української війни 2014 р. Київ, 2014.

Капелер А. Нерівні брати. Українці та росіяни від середньовіччя до сучасності. Чернівці, 2018.

Кошкіна С. Майдан. Нерозказана історія: Головне розслідування подій Революції Гідності. Київ: БрайтСтарПаблішинг, 2015. 394 с.

Медведева Ю. Ю. Контрмодернізаційні особливості соціальної інституціоналізації відносин Російської православної церкви і держави: радянський і пострадянський період. *Грані*. 2016. № 140. С. 10-15. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2016_140_4.

Панельна дискусія «Війна Росії проти України 2014–2022 рр.: історична ретроспектива і спроби наукової рефлексії» (19–20 травня 2022 р.). *Український історичний журнал*. 2022. № 4

Якубова Л. Інтеграція Донбасу і Криму vs дезінтеграція України: історичний досвід, сучасні виклики (аналітична доповідь). Київ, 2019.

2. Матеріали до семінарських занять з «Політична історії».

1. Тема: Доісторичне минуле крізь призму сучасних політичних міфологем

1. Вступ до теми:

- Визначення понять: доісторичне минуле, політичні міфологеми.
- Порівняння сучасних міфів із доісторичним минулим.

2. Приклади міфологем:

- Аналіз впливу міфології на сучасні політичні події.
- Порівняння міфів у різних культурах.

3. Дискусія:

- Як міфи формують політичну свідомість.
- Роль міфів у сучасних конфліктах.

4. Практичні завдання:

- Аналіз конкретних сучасних подій через призму міфології.

Література

Новітні міфи та фальшивки про походження українців. Збірник статей. Київ: Темпора, 2008.

Political and Leadership Structure

Political Organizations bands tribes chiefdoms states watermarked

<https://www.youtube.com/watch?v=Yzuvmj8RBgU>

<https://www.youtube.com/watch?v=z0BnQtTYftQ>

2. Тема: Концепції «Нового середньовіччя» й політичний медіавалізм

1. Огляд понять:

- Політичний медіавалізм і концепція "Нового середньовіччя".
- Історія виникнення та розвитку цих концепцій.

2. Аналіз текстів:

- Читання та обговорення ключових текстів, що визначають ці концепції.

3. Критика:

- Аналіз критики та зауважень до ідеї "Нового середньовіччя".
- Оцінка впливу політичного медіавалізму на громадську думку.

4. Дебати:

- Дебати на тему: "Чи може сучасність справді стати новим середньовіччям?"

Література

Циватий В. Г. Європа в добу класичного середньовіччя і ранньомодерного часу: менталітет індивідуума та ментальна модель світоустрою (політико-дипломатичний, історіософський, особистісний і соціогуманітарний аспекти). *Соціально-гуманітарний вісник*. 2023. Вип. 41. С. 54-60. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2023_41_18.

Забзалюк Д. Є. Хрестоносний рух і політико-правова доктрина доби Середньовіччя: головні детермінанти становлення та розвитку. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична*. 2017. Вип. 4. С. 13-20. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduvs_2017_4_4.

Туренко О. Верифікація середньовіччя Х. Ортегою-і-Гассетом. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2017. Вип. 15. С. 121-126. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2017_15_18

Федь В. Стрибок віри: трансцендентний діалог релігійної культури Середньовіччя та глобалізація. *Схід*. - 2018. - № 3. - С. 45-50. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2018_3_10.

.Француз-Яковець Т. А. Окремі аспекти історико-правового осмислення традиції парламентаризму, його бікамеральних інститутів на етапі Середньовіччя. Еволюція власного і запозиченого досвіду у сфері державотворення і правотворення України. *Правничий вісник Університету "КРОК"*. 2017. Вип. 29. С. 43-52. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvuk_2017_29_8.

3. Тема: Ранньомодерна політична культура. «Ренесансна держава»

Семінар:

1. Вступ:

- Поняття ранньомодерності і політичної культури.
- Огляд ключових характеристик "Ренесансної держави".

2. Аналіз текстів:

- Читання та обговорення вибраних творів представників ренесансної політології.

3. Порівняльний аналіз:

- Порівняння ренесансної держави з іншими політичними формами епохи.

4. Презентації:

- Студенти презентують результати своїх досліджень.

Література.

Вирський Д. Початок сучасності. Друга хвиля глобалізації. Київ, 2022

Історія сучасного світу (XV-XXI століття) : навчальний посібник. Київ, 2008. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Orlova_Tetiana/Istoriia_suchasnoho_svitu_XVKhKhI_stolittia/

Поп Ю.І. Нова історія країн Азії і Африки (XVI – поч. XX ст.): підручник / Ю.І. Поп. Київ, 2012.

4. Тема: Політичний етап етнонаціонального відродження. Феномен політичних партій в історико-політичній ретроспективі.

1.	Поняттями етнонаціонального відродження та політичних партій.
	• Огляд історичних факторів, що сприяли створенню партій.
2.	Аналіз кейсів:
	• Розгляд історії політичних партій на різних етапах етнонаціонального розвитку.
3.	Дискусія:
	• Переваги та недоліки політичних партій на різних етапах історії.
4.	Рефлексія:
	• Розгляд можливих варіантів впливу політичних партій на етнонаціональне відродження.

5. Тема: Європейський «інтегральний націоналізм» та концепція «Консервативної революції».

1.	Огляд понять:
	• Інтегральний націоналізм та консервативна революція – поняття та основні ідеї.
2.	Порівняльний аналіз:
	• Порівняння інтегрального націоналізму із сучасними політичними течіями.
3.	Обговорення текстів:
	• Аналіз текстів визначних представників цих концепцій.
4.	Групова робота:
	• Групова робота над сучасними прикладами "інтегрального націоналізму" у світі.

6. Тема: Занепад тоталітаризму в ХХ столітті

	• Визначення поняття тоталітаризму та його основні риси.
	• Причини занепаду тоталітаризму в ХХ столітті.
2.	Аналіз історичних подій:
	• Розгляд конкретних прикладів занепаду тоталітарних режимів.
3.	Дискусія:
	• Обговорення можливих причин і наслідків занепаду тоталітаризму.
4.	Рефлексія:
	• Розгляд впливу занепаду тоталітаризму на світову політичну картину.

7. Тема: Євромайдан і «Революція Гідності» у глобально-історичному контексті

1.	Огляд подій:
	• Короткий огляд Євромайдану та Революції Гідності.
2.	Глобальний вплив:
	• Аналіз впливу цих подій на світові та регіональні політичні процеси.
3.	Перспективи:
	• Обговорення можливих перспектив для України та інших країн, які відзначилися подібними рухами.
4.	Практичні приклади:
	• Аналіз сучасних подій, що мають схожі риси з Євромайданом.

Література.

Назаров М. С. Пострадянський псевдомодерністичний транзит. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 99. С. 367-371. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_99_91.

Орлова Т. "Революція претензій" і пострадянський простір у дзеркалі соціальної історії / Т. Орлова // *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць.. Серія: : Історія, міжнародні відносини.* 2018. Вип. 21. С. 33-39. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2018_21_5.

Тема семінару:

Російсько-українська війна як каталізатор глобальних політичних процесів
Феноменологія війни Росії проти України як об'єкт гуманітарних досліджень.

1. Війна як спроба реваншу за програне минуле.
2. Еволюція взаємовідносин України та Європейського Союзу під час російсько-української війни.
3. 1914–1918, 2014–2022: дві спроби остаточного вирішення українського питання Росією (порівняльний аналіз).
4. Жіночі досвіди війни: невидима дієздатність у контексті історії повсякдення та соціально-антропологічних студій.
5. Методологічні аспекти дослідження політики пам'яті на окупованих Російською Федерацією українських територіях.
6. Історична пам'ять як «кров і ґрунт» російської агресії.

Література

Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2 книгах. Київ, 2022. Режим доступу:

https://chtyvo.org.ua/authors/Avtorskyi_kolektyv/PERELOM_Viina_Rosii_proty_Ukrainy_u_chaso_vykh_plastakh_i_prostorakh_mynuvshyny_Dialohy_z_istorykam2/

Панельна дискусія «Війна Росії проти України 2014–2022 рр.: історична ретроспектива і спроби наукової рефлексії» (19–20 травня 2022 р.). *Український історичний журнал.* 2022. № 4. С.5-31; 39-54

<https://mfa.gov.ua/klyuchovi-pitannya-ta-vidpovidi-pro-rosijsku-agresiyu>

САМОСТІЙНА РОБОТА З КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Самостійне завдання № 1

Написати відгук на лекцію Квентина Скіннера «Генеалогія свободи»

Відгук

на лекцію Кветина Скіннера

з теми «Генеальогія свободи»

студента групи

факультету

прізвище ім'я.

Питання для розробки.

1. Які провідні тези лекції?
2. Який підхід застосовує?
3. Які аргументи наводить? Чи переконливі для Вас?

4. Що нового дізнались з лекції К. Скіннера?
5. Які виникли думки по прочитанню?
6. Які актуальні проблеми, пов'язані з сучасною війною, на Вашу думку варто поставити?

Матеріал.

A Genealogy of Liberty: A Lecture by Quentin Skinner

<https://www.youtube.com/watch?v=PjQ-W2-fKUs&t=12s&pp=ygU0QSBHZW51YWxvZ3kqb2YgTGliZXJ0eTogQSBMZWN0dXJlIGJ5IFF1ZW50aW4gU2tpbm5lcg%3D%3D>

Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післятестастійного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни Завдання семестрових екзаменів

ПИТАННЯ до іспиту

з ПОЛІТИЧНОЇ ІСТОРІЇ.

1. Необхідність вивчення політичної історії на сучасному етапі. Навіщо громадянину України вивчати сьогодні політичну історію?
2. Основні джерела з політичної історії. Історіографія політичної історії. Напрями, підходи, інтерпретації. Головні завдання курсу.
3. Поняття «потестарності». Загальна характеристика форм влади у мисливсько-збиральницьких суспільствах.
4. Егалітарні та ієрархічні суспільства. «Бігмени» та вождівства. Потlach.
5. Вплив ідеалів «первісного комунізму» на сучасну політику. «Анархо-примітивізм».
6. Походження та природа «східного деспотизму». Наукові та ідеологічні аспекти дискусії довкола проблеми східного деспотизму та «азійського способу виробництва».
7. Роль східного деспотизму у житті суспільств. Царська «мегамашина» та «гідрравлічні суспільства» ранніх цивілізацій.
8. Імперії. «класичного Сходу!». Саргоніди. Третя династія Ура. Стародавній Єгипет.
9. Причини занепаду східно-деспотичних систем влади.
10. Сучасні перспективи для реанімації деспотичних режимів. Неопатримоніалізм.
11. «Грецьке диво». Виникнення та еволюція античного полісу. Поліс і Логос.
12. Афіни і Спарта: політичне та ціннісне протистояння.
13. Аристократія. Тиранія. Олігархія. демократія
14. Глобалізація та антична Ойкумена. Імперії античного світу. Еліністичний світ.
15. Римська республіка та римська імперія.
16. Причини занепаду полісного світу.
17. Класична спадщина та «західний канон. : політичні виміри.
18. Соціально-політичні аспекти проблеми феодалізму. Папська теократія та імперська влада. Боротьба гвельфів і гібелінів.
19. Еволюція уявлень про владу та системи влади Візантійської імперії. «Візантинізм». Потестарна культура Русі.
20. Особливості потестарних відностин у суспільствах кочових народів та її вплив на осілих сусідів. Хозарського каганат. Орда. «Монгольський світ». Вплив «панмонголізму» на політико-ідеологічні концепції «євразійців».
21. Медіавалізм у сучасному політичному житті.
22. Політична історія середньовічного ісламського світу.
23. Нові тенденції політичного життя. Ренесансна держава. Політичні концепції Ренесансу. Н. Макіавеллі «Князь».
24. Теорії суспільного договору. Т. Гоббс «Левіафан».
25. Політичні ідеали ранньомодерних утопістів. Т Мор. Т. Кампанела.

26. Ранньомодерні революції в Європі. Нідерландська революція. Англійська еволюція.
27. Річ Посполита як «ренесансна держава». Козацька на революція й Гетьманська держава в контексті етнополітичного розвитку Європи XVI – XVII ст.).
28. «Порохові імперії» Сходу. Османська імперія. Імперія Великих Моголів. Китай.
29. Московське царство. Генеза та еволюція самодержавства. Ідеологічні концепції. «Третій Рим». Іван Пересветов.
30. Абсолютизм освічений (французький, пруський, російський).
31. Вплив індустріальної революції на суспільно-політичне життя.
32. Реакції у першій половині XIX ст. Династичні імперії у боротьбі проти демократичних і етноціональних рухів.
33. Французька революція 1789 р. та наполеонівські війни: всесвітньо-історичне значення для глобальної політики
34. Етнонаціональне відродження в Європі та світі: історичний контекст, передумови, етапи розвитку, історичне значення. Просвітництво. Романтизм та його вплив на формування української національної ідеї.
35. «Весна народів» 1848 р.: демократизація політичного порядку денного в Європі.
36. Об'єднання Італії та Німеччини.
37. Польське та ірландське питання. Пробудження балканських народів.
38. Імперіалізм і колоніальна експансія у другій половині XIX на початку XX ст..
39. Перша світова війна. Революції 1917- 1923 рр. Розпад династичних імперій: передумови, етапи, чинники, історичне значення.
40. Світ у добу імпер-тоталітарної модернізації. Геноцид. Голодомор. «Великий терор». Голокоуст. «Культурна революція» в КНР.
41. Антитоталітарний Опір: рушійні сили, форми, історичне значення.
42. «Холодна війна» та протистояння систем (1950-1980-і).
43. Геополітичне протистояння колективного Заходу «світової системі соціалізму». Занепад імпер-тоталітарної системи
44. Деколонізація. Неокolonіалізм. Політичні виміри «3-го Світу»
45. «Третя хвиля демократизації». Розпад «світової системи соціалізму». Дезінтеграція СРСР, Югославії та Чехословаччини.
46. Геополітичні трансформації. Етнополітичні конфлікти. Російська агресія проти України. Альянс диктаторських режимів проти колективного Заходу.
47. Технологічні виклики для сучасної політики. Екологічні загрози. Пандемії. Біо-та «некрополітика».
48. Політика у добу «штучного інтелекту».
49. Демографічні та соціокультурні зміни. Боротьба за права та свободи.
50. Ідеологічна реакція. «Темне Просвітництво» та політичний популізм.
51. Глобальні проблеми та конфлікти.
52. Рашизм: дебати про походження, природу та наслідки.
53. Політичний ісламізм.
54. Політика ідентичності та її практичне значення сьогодні.
55. Майбутнє національної держави та міжнародних організацій після російсько-української війни.

Зразок екзаменаційного завдання

ЗАЛКОВЕ ЗАВДАННЯ № 13

1. Афіни і Спарта: політичне та ціннісне протистояння (13 бали).
2. «Весна народів» 1848 р.: демократизація політичного порядку денного в Європі. (13 бали).
3. Політика у добу «штучного інтелекту» (14 бали).

